

**І.Л. Височина,
В.В. Крамарчук,
Н.С. Башкірова,
О.І. Гайдук**

**САМООЦІНКА ТА РЕФЕРЕНТНЕ
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ОВОЛОДІННЯ
ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ
У ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА ФАХОМ
«ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА –
СІМЕЙНА МЕДИЦИНА»
ЯК ШЛЯХ УДОСКОНАЛЕННЯ
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ**

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра сімейної медицини ФПО
вул. Дзержинського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Department of Family Medicine FPO
Dzerzhinsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: vysochynail@gmail.com

Ключові слова: самооцінка, лікарі-інтерни, домагання
Key words: self-esteem, medical interns, harassment

Реферат. Самооценка и референтное оценивание уровня овладения практическими навыками у врачей-интернов по специальности «Общая практика - семейная медицина» как путь усовершенствования методики преподавания. **Высочина И.Л., Крамарчук В.В., Башкирова Н.С., Гайдук О.И.** В работе представлен анализ результатов профессиональной самооценки врачей-интернов первого года обучения по специальности «Общая практика - семейная медицина» по сравнению с референтной оценкой их профессиональных компетенций преподавателями кафедры семейной медицины. Выявлены конкретные проблемы в методике усвоения таких навыков, как интерпретация ЭКГ, проведение СЛР, обследование молочной железы, офтальмоскопия, отоскопия и неврологический осмотр пациента, что позволило разработать рекомендации для дальнейшего обучения врачей-интернов на заочной базе интернатуры.

Abstract. Self-assessment and reference evaluation of practical skills mastering by interns in the specialty "general practice - family medicine" as a way to improve teaching methods. **Vysochina I.L., Kramarchuk V.V., Bashkirova N.S., Gayduk O.I.** The paper presents the analysis of results of professional self-assessment of first year interns in the specialty "general practice - family medicine" in comparison with the reference assessment of their professional competencies by the teachers of the family medicine department. Specific problems in the method of mastering such skills as ECG interpretation, CPR, breast examination, ophthalmoscopy, otoscopy and neurological examination of the patient were identified, this allowed to develop recommendations for further training of interns by correspondence in the internship.

Процес інтеграції України до Європейського освітнього простору з налагодженням транскордонного співробітництва створює передумови для мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу держави у всіх сферах, і передусім в освітній. Розробка та впровадження нових стандартів і освітніх технологій сприяє поліпшенню якості знань майбутніх фахівців, що забезпечує конкурентну спроможність вітчизняних спеціалістів на міжнародному ринку праці. Гарантом ефективної фахової діяльності лікарів є високий рівень їх професійної компетентності, індикатором якої є рівень оволодіння практичними навичками [2]. Професійна компетентність – це базова характеристика діяль-

ності спеціаліста, яка включає змістовий (знання) і процесуальний (уміння) компоненти [1].

Достатньо цікавими є дані щодо зв'язку між процесом професійного становлення майбутнього спеціаліста, його мотивації та самооцінки, що в сукупності є найбільш актуальним в суб'єктно – суб'єктних спеціальностях, серед яких медицина посідає особливе місце. Самооцінка, як фундаментальна властивість особистості, завдяки її включенню у структуру мотивації діяльності, дозволяє людині постійно зіставляти свої можливості, психічні ресурси з цілями й засобами діяльності, а сформована професійна самосвідомість надає можливість вибрати альтернативні сценарії подальшого

професійного становлення. Підґрунтям методологічної бази запланованого дослідження ми обрали вислів Вергілія: «Вони можуть, бо вони думають, що можуть».

Мета – провести аналіз результатів професійної самооцінки лікарів-інтернів першого року навчання за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» в порівнянні з референтним оцінюванням їх професійних компетенцій викладачами кафедри сімейної медицини.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

У дослідженні взяли участь 26 лікарів-інтернів (чоловіків – 3 особи, жінок – 23) першого року навчання, віком від 24 до 28 років. Психологічне тестування проводилось у групі всіх респондентів одночасно і за часом співпало із закінченням денної частини навчання на першому році інтернатури на кафедрі сімейної медицини ДЗ ДМА МОЗ України.

Методологічною основою аналізу рівня самооцінки та рівня домагань було обрано методикою Дембо – Рубінштейна в модифікації А.М. Прихожан, яка є еталонною для безпосереднього оцінювання особистісних якостей за шкалами. Беручи до уваги, що залежно від конкретного завдання, яке стоїть перед дослідниками, в методикою можна вводити інші шкали самооцінки, нами були запропоновані десять шкал оцінювання, в основі вибору яких були покладені професійні компетенції майбутніх лікарів на рівні оволодіння основними видами практичних навичок: електрокардіографія, навик проведення серцево-легеневої реанімації (СЛР), обстеження грудної залози, офтальмоскопія,

отоскопія, неврологічний огляд; оцінка фізичного, психомоторного розвитку дитини, вигодовування та проведено оцінку власного здоров'я як базисної складової якості життя людини. При проведенні інструктажу, на першому етапі дослідження лікарям-інтернам було запропоновано на умовній шкалі спочатку відзначити прояв певних якостей на теперішній момент (самооцінка) і бажаний рівень розвитку якості (рівень домагань). На другому етапі дослідження викладачі, як референтна група, паралельно з виконанням практичних навичок оцінювали рівень певної навички не тільки традиційною оцінкою, а й відмічали рівень їх оволодіння на вертикалях умовних шкал.

Обробка даних була стандартизованою з визначенням низького, середнього, високого та дуже високого рівнів самооцінки та домагань професійних компетенцій. Статистична обробка результатів дослідження проводилась з використанням параметричних на непараметричних критеріїв.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Обробка результатів тестування лікарів-інтернів за методикою Дембо-Рубінштейна в модифікації А.М. Прихожан дозволила виявити особливості оцінювання власних професійних компетенцій, а саме: у 54% респондентів були наявні високий ступінь розбіжності між рівнем домагань та самооцінкою (рис. 1), що вказує на наявність конфлікту між тим, до чого лікар-інтерн прагне (Я-ідеальне), і тим, що він вважає для себе можливим (Я-реалістичне).

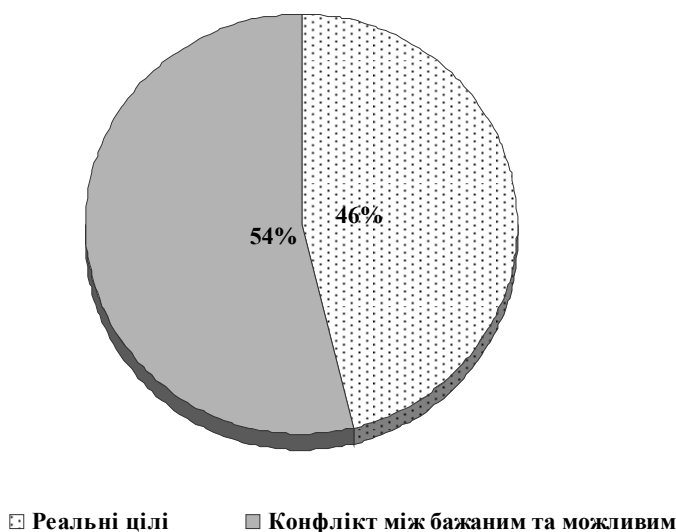

Рис. 1. Розбіжності між рівнем домагань та рівнем самооцінки за методикою «Шкала самооцінки та рівня домагань» Дембо - Рубінштейна (модифікація А.М. Прихожан) у лікарів-інтернів за всіма десятьма шкалами професійних компетенцій

Дуже високий рівень домагань (рис. 1, 2) у контексті професійних компетенцій (практичні навички) у більшості лікарів-інтернів першого року навчання свідчить про те, що молоді лікарі на початку самостійної професійної діяльності мають дещо нереалістичне, позбавлене адекватної критики ставлення до власних можли-

востей у питанні володіння базисними навичками, а наявний дуже високий рівень самооцінки професійних компетенцій (рис. 1, 2) можна трактувати як особистісну незрілість та невміння правильно оцінити результати своєї діяльності.

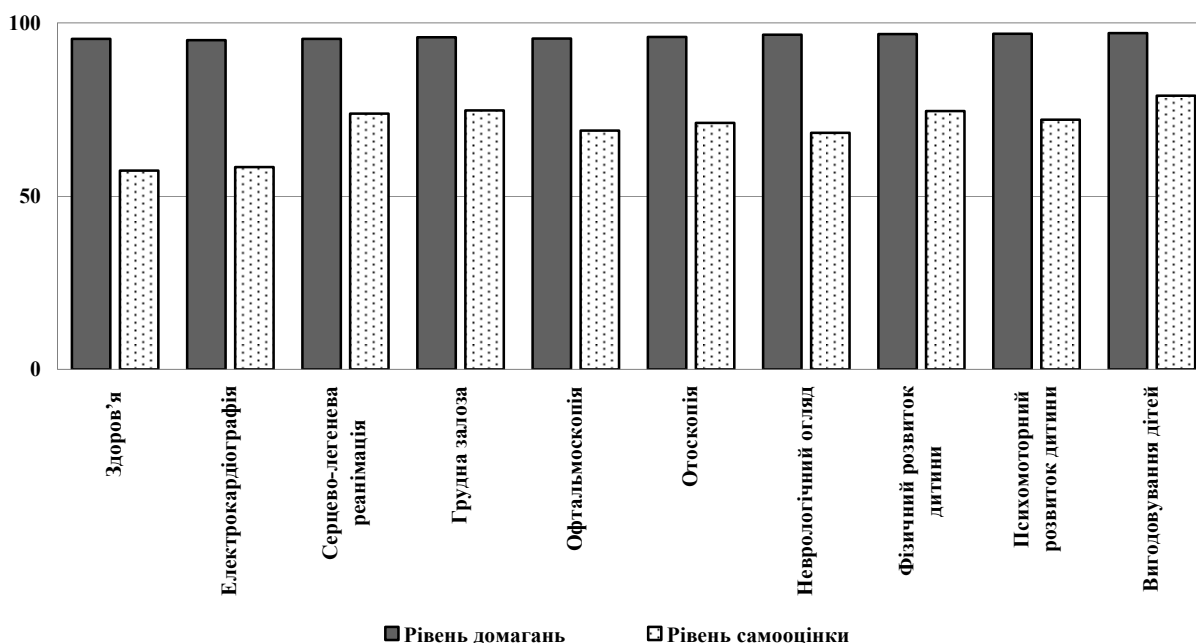

Рис. 2. Порівняння діагностичних показників самооцінки та рівня домагань лікарів-інтернів за методикою Дембо-Рубінштейна (модифікація А.М. Прихожан) за різними шкалами професійних компетенцій

Аналіз рівнів самооцінки та домагань у відношенні професійної компетенції лікарів-інтернів та виконання практичних навичок за окремими шкалами (рис. 2) показав, що найбільше проблем у лікарів-інтернів викликають такі практичні навички, як аналіз результатів ЕКГ - обстеження пацієнтів, серцево-легенева реанімація, офтальмоскопія, отоскопія, неврологічний огляд пацієнта та методика обстеження грудної залози.

Враховуючи значення ЕКГ - діагностики і проведення серцево-легеневої реанімації в підрозділі професійних компетенцій, які пов'язані із загрозливими для життя станами, та існуючу проблему сьогодення в Україні за скринінгом та раннім виявленням раку молочної залози, нами більш детально були проаналізовані характеристики саме цих практичних навичок як лікарями-інтернами, так і референтною групою викладачів.

За нашими даними, за шкалою ЕКГ - діагностики 92% (24 лікарів-інтернів) мають дуже

високий рівень домагань, а 8% досліджуваних – високий (таб. 1.) Щодо шкали СЛР та обстеження грудної залози – 88% респондентів - дуже високий рівень домагань та 12% - високий.

У той же час самооцінка вищезазначених навичок мала інші характеристики. Так, практична навичка щодо трактування ЕКГ у переважній більшості лікарів-інтернів (76%) мала оптимальну самооцінку, в той час як у відношенні до проведення СЛР та обстеження грудної залози майже кожен другий демонстрував завищену самооцінку (57% та 50% відповідно) (табл. 2).

Зіставлення результатів дослідження на першому та другому етапах дослідження (власна оцінка лікарем-інтерном та оцінювання референтної групи викладачів рівня засвоєння практичних навичок) показала, що 12 лікарів-інтернів (46%) мали помірний рівень розбіжності (середнє значення за трьома навичкам) між домаганнями та самооцінкою, а 14 респондентів (54%) – сильний рівень розбіжностей оціночних показників (рис. 3).

Таблиця 1

Рівень домагань професійних компетенцій у лікарів-інтернів 1-го року навчання

Шкала	Високий рівень	Дуже високий
Трактування ЕКГ	12%	88%
СЛР	12%	88%
Обстеження грудної залози	12%	88%

Проведення кореляційного аналізу між усіма показниками, що вивчались, показало наявність прямого позитивного зв'язку між оцінкою викладача та самооцінкою лікарів-інтернів за шкалою навичку СЛР ($r=0,52$, $p \leq 0,05$) і за шкалою

«обстеження грудної залози» ($r=0,56$, $p \leq 0,05$), що свідчить про виправданість сподівань викладачів та якості демонстрації саме цих практичних навичок лікарями-інтернами першого року навчання біля ліжка хворого та на манекенах.

Таблиця 2

Рівень самооцінки професійних компетенцій у лікарів-інтернів 1-го року навчання

Шкала	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень	Дуже високий
Трактування ЕКГ	12%	38%	38%	12%
СЛР	4%	12%	27%	57%
Обстеження грудної залози	0%	12%	38%	50%

Таким чином, аналіз показників самооцінки та рівня домагань професійних компетенцій лікарів-інтернів за різними шкалами практичних навичок дозволив виявити конкретні проблеми в методиці засвоєння таких навичок, як інтерпретація ЕКГ, СЛР, обстеження молочної залози, офтальмоскопія, отоскопія та неврологічний огляд пацієнта, що узагальнювалось проблемою

оцінювання стану здоров'я в респондентів. Отримані нами дані дозволили розробити рекомендації для подальшого навчання лікарів-інтернів на заочній базі інтернатури, а саме контролю необхідності відробки конкретних навичок з подальшим їх контролем на другому році денної частини навчання лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина».

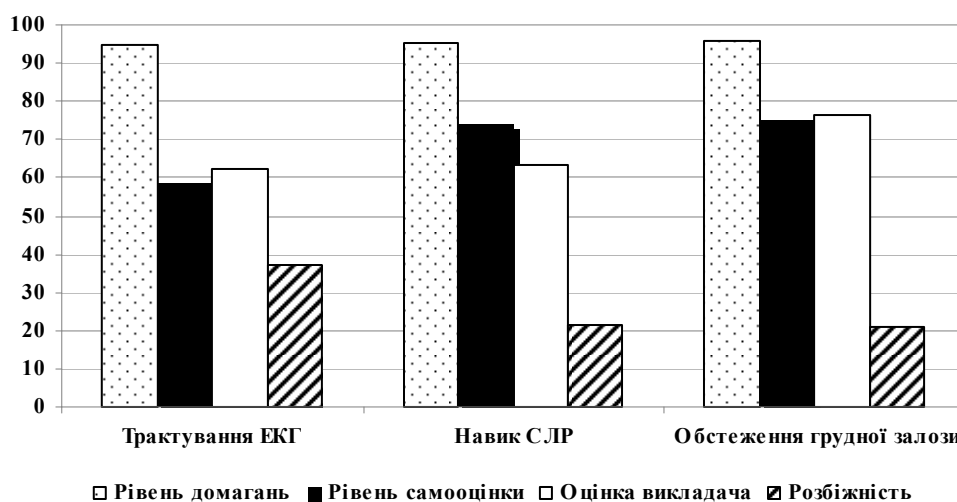

Рис. 3. Рівень домагань, самооцінки, оцінка викладача та розбіжності між цими показниками

ВИСНОВКИ

1. Лікарі-інтерни за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» мають завищений рівень домагань та самооцінки в контексті виконання базисних практичних навичок за спеціальністю.

2. Кожен другий лікар-інтерн першого року навчання має конфлікт між Я-ідеальним та Я-ре-

алістичним у контексті власних професійних здібностей.

3. Вивчення рівня домагань та самооцінки професійних компетенцій у лікарів-інтернів дозволяє вчасно розробити методи корекції та контролю якості практичних навичок у лікарів-інтернів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Осіпов В.М. Основні підходи до трактування ключових термінів сучасної професійної освіти / В.М. Осіпов // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2014. – Вип. 118(2). – С. 169-173.

2. Ягупов В.В. «Методи діагностування інформаційно-аналітичної компетентності керівників про-

фесійних навчальних закладів» / В.В. Ягупов, В.І. Свистун // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2014. – № 2. – С. 217-226.

3. Яньшин П.В. Клиническая психодиагностика личности: учеб.-метод. пособие / П.В. Яньшин. – 2-е изд., испр. — СПб.: Речь, 2007. — 320 с.

REFERENCES

1. Osipov VM. [Basic approaches to the interpretation of key terms of modern vocational education]. "Visnyk" of the Chernihiv National Pedagogical University. Pedagogichni nauky. Fizychnе vyhovannja ta sport. 2014;118(2):169-73. Ukrainian.

2. Jagupov VV, Svystun VI. [Methods of diagnosis information and analytical expertise of

professional managers of education.]. Pedagogika i psihologija profesijnoi' osvity 2. 2014;217-26. Ukrainian.

3. Jan'shin PV. [Clinical psychodiagnostics of personality. Teaching-methodical manual. 2nd ed.]. SPb.: Rech', 2007;320. Russian.

УДК 614.253.2-055-056.87:37.026:378.147:004

**І.Л. Височина,
Н.Д. Чухрієнко,
І.В. Василевська,
О.І. Гайдук**

ВИБУДОВА НОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ЯК ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРОБЛЕМ У ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ ЗА ФАХОМ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА – СІМЕЙНА МЕДИЦИНА» (ВТОРИННА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ)

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
вул. Дзержинського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Dzerzhinsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: simed.dnepr@gmail.com*

Ключові слова: сімейна медицина, загальна практика - сімейна медицина, вторинна спеціалізація, формування свідомості лікаря, синдромний формат інформації

Key words: family medicine, general practice - family medicine, secondary specialization, formation of the doctor's consciousness, syndrome information format